

MIHAIL KOGĂLNICEANU

Istoria este „magistra” vieții omenești. Ea ne arată erorile și faptele cele bune ale trecutului, ne dă lecții pentru viitor, ne îndeamnă și ne entuziasmează a ne împlini bine chemarea ce avem ca indivizi, ca națiune și ca omenire. Cu distincție⁸⁰ istoria națională este unul din cele mai scumpe tezaure ale unui popor; ea e, cum o numește Kogălniceanu, marele sacerdot al cugetării, flacăra religiei, a patriei și a artelor.

⁸⁰ Cu precădere.

Pe lângă aceasta elocința și știința de stat sunt condiții fără de care un popor nu poate figura în corul națiunilor.

Cel ce iubește aceste științe desigur se va interesa să cunoască mai de aproape, cel puțin atâta cât putem arăta aci, datele principale din viața acestui bărbat, al cărui nume este popular⁸¹ nu numai românilor, dar este un nume european.

M. Kogălniceanu e născut în 1806 în Moldova. La înființarea armatei române îmbrățișă cariera militară. Pe la anul 1834 fu trimis de părinții săi spre a-și continua studiile în Germania. El se ocupă aici principalmente cu jurisprudența; mintea lui cea vastă îmbrățișă toate științele și mai cu seamă știința istoriei. Astfel, încă fiind student, edită în Berlin, la 1837, *Istoria României și a Moldovei*, scrisă în limba franceză⁸², după ce mai întâi parcurse toată Germania și o parte a Franței, ca să cerceteze și să-și adune materialul necesar. Domnul Moldovei, apreciind calitățile sale intelectuale, mai ales că acolo era emulul și colegul a doi fii ai săi, îi dădu ranguri succesive de înaintare, încât, la 1838, când s-a întors în țară, fu aplicat ca adjutant domnesc și maior. Mai târziu câștigă titlul de colonel. Aici el începu a-și dezvolta spiritul și capacitatea sa imensă. El își făcu o tipografie în care, pe lângă *Buletinul oficial al statului*, ce i se dăduse în întreținere, deschise era publicațiilor literare. Fondă *Arhiva română*⁸³, prima publicație periodică care vorbi românilor despre originea lor, și începu a scoate la lumină documente istorice prețioase. Tot atunci întreprinse (cu colaborarea puținilor scriitori ce dezvoltau talente, care mai în urmă merseră tot crescând) o foaie intitulată *Dacia literară*.

⁸¹ Cunoscut.

⁸² *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens*, Berlin, 1837.

⁸³ *Arhiva românească*, 1840, 1845.

Dar această foaie, ca toate producțiile naționale persecutate de protectoratul Rusiei, neputând duce viață lungă, Kogălniceanu nu încetă a urmări ideea sa pentru dezvoltarea literaturii. În curând se văzu apărând foaia *Propășirea*, în colaborare cu Alecsandri, C. Negri și Ion Ghica, dar în care se vedea domnind spiritul lui Kogălniceanu. Această foaie a făcut educația politică a junimii și a silit guvernul lui Mihail Sturdza a decreta actul de emancipare a ȝiganilor, la 31 decembrie 1843.

Foaia sătească a ieșit, de asemenea, sub redacțiunea⁸⁴ sa.

Totodată Kogălniceanu a îmbrățișat profesiunea de avocat; el, pentru prima oară, dădu în Iași idee despre ceea ce se numește elocința parlamentară; mai multe predări⁸⁵ în procese de interes comun îi făcură o reputație mare; până la el nimeni nu cutezase a vorbi contra injustiției tribunalelor și a judecătorilor.

În anul 1843 începu a preda ca profesor istoria românilor în Academia Mihăileană din Iași, cu care ocaziune ținu renumitul discurs de introducere în istoria națională. Urmă însă numai în semestrul de iarnă al aceluiași an și pentru diverse împrejurări fu silit a întrerupe acest curs spre dauna istoriei noastre.

La 1848, persecutat și el de guvernul despotice de atunci, emigră la Cernăuți. Acolo publică o broșură foarte remarcabilă intitulată *Dorințele moldovenilor*⁸⁶. Această operă contribui la răsturnarea lui Sturdza, ce ajunsese odios moldovenilor.

Cu venirea lui Grigore Ghica la domnia Moldovei, deschizându-se o eră de justiție și dezvoltare națională, Kogălniceanu progresă în cariera sa și străluci în mai multe funcții publice, din care se vedea că el este primul om politic al Moldovei.

⁸⁴ Îngrijirea.

⁸⁵ Pledări.

⁸⁶ *Dorințele partidei naționale în Moldova.*

După ce în mai mult de zece ani de muncă, cum spune Dânsul, adună cu multă grijă și cu multe dificultăți manuscrisele cronicelor române, ce stăteau afundate de secole în pulberea mănăstirilor și în locuri expuse pieririi, urmărind această lucrare salutară chiar și în exil și închisoare, publică, în fine, la 1852, o colecție a cronicelor române, intitulată *Letopiseștele țării Moldovii*⁸⁷; această lucrare uriașă este una din cele mai prețioase pentru români și care, împreună cu Șincai și Petru Maior, ca o biblie sfântă a naționalității noastre n-ar trebui să lipsească din nicio familie, din nicio casă română.

Lui i se datorează lucrări remarcabile asupra țiganilor, asupra originii, limbii lor etc.

DI Kogălniceanu a colaborat, de asemenea, la *Arpa*⁸⁸, la *Albina*, la *România literară*, fondată de V. Alecsandri la anul 1855.

După Tratatul de [la] Paris, care scăpă principatele de protectoratul rus, Kogălniceanu fu unul din cei mai mari și mai învăpăiați luptători în chestiunea Unirii. Folosindu-se de libertatea presei decretată atunci de Grigore Ghica, scoase la lumină *Steaua Dunării*, în care luptă pentru marea idee ce era destinată a se realiza. După restabilirea cenzurii însă acest ziar încetă de a se mai publica la Iași; dar reapăru după câteva luni în limba franceză la Bruxelles, unde s-a continuat până la 1859.

La 1857 fu ales deputat la Divanul ad-hoc al Moldovei, unde s-a distins ca autorul mai multor rapoarte importante.

De aci înainte omul de stat este cunoscut prin discursurile și lucrările sale publicate prin foile publice și oficiale; el se înalță pre treptele gloriei din ce în ce mai mult. Fu numit ministru în Moldova, în care timp s-a făcut în Iași Universitatea, două gimnazii și mai multe

⁸⁷ *Letopiseștele Țării Moldovii*, vol. I, 1852; vol. II și III, 1845, 1846.

⁸⁸ Titlul corect este *Alăuta românească*.

școli primare în toată țara. După realizarea Unirii definitive, ca primul ministru al României, cum îl numea poporul, a creat în istoria României renumita epocă de la 2 mai 1864, când s-a adus lege pentru împrăștierea țăranilor.

În 1867 fu ales deputat în Cameră și s-a distins prin interpelațiunea făcută guvernului pentru felicitarea făcută ministerului maghiar de către ministrul Ion Ghica.

M. Kogălniceanu a contribuit la întemeierea industriei în România, prin stabilirea unei fabrici de pănură (postav) la Neamț, în Moldova, singura fabrică pe care o posedă astăzi România.

Merituosele sale titluri sunt așadar: ca istoric național, ca publicist, ca mare bărbat de stat și putem zice ca primul orator al României.

Ca să dăm o idee de elocința d-lui Kogălniceanu, ne permitem a face aici un mic extras din broșura d-lui Alexandru Urechia despre oratorii români.

„Văzurăți d-voastre marea în sublima sa largime?... Apa e liniștită, valurile abia încrețesc suprafața ei... luntrăa pășește alene cu ventrelele îndoite și abia mișcate de adierile răcoroase... Deodată vântul se ridică, valurile se nălță, se lovesc, mugesc, barca pe valuri acum se urcă spre vârfuri de munți apoși, acum măsură prăpastia deschisă... Furtuna sporește, muge, urlă... un fulger... barca e pierdută... nu!... furtuna se alină, valul se cadentează mai liniștit și iacă malul... țărmul înflorit!... Așa e elocința d-lui Kogălniceanu, una după alta furtunoasă și liniștită... am palpitat din emoțiile sale, am șters lacrimi când lacrimi îneca vocea lui... Atlet cu aluri libere, cuvântul d-lui Kogălniceanu luptă corp la corp și dacă inamicul, mult la număr, nu era terasat, erau însă smulse, sfâșiate bucăți laurele ce și le punea pe frunte.

Elocința d-lui Kogălniceanu rezultă după noi:

Din puterea și nimerita orânduire a argumentelor; dintr-o excepțională cunoștință a lucrurilor și a

oamenilor; dintr-o elocuțiune ușoară, pururea la înălțimea cugetării; și din întrebuințarea figurilor de cugetare în loc de figurile tropice și de cuvinte.

În deplina posesiune a limbii sale, a unei limbi clare, precise, acum dulce, acum nervoasă, el face din tot cuvântul o icoană a unui lucru, a unei idei. Aci nu sunt cuvinte de prisos. Acum cuvintele se îngrămădesc ca să insiste asupra cugetării [pe] care vrea să o sublinieze, acum alunecă repede asupra cugetării ce displace și îl vezi jucându-se în sânul chiar al furtunilor cugetării... Ceea ce dă o deosebită putere cuvântării d-lui Kogălniceanu este și memoria cea admirabilă ce are și care la trebuință fără nici o ezitare îi pune sub mână *argumentum ad hominem*.

Galii reprezentau elocința sub chipul lui Hercule, târând de vârful limbii sale o mulțime de popoare încâtușate de urechi. Aceasta e icoana oratoriei lui Kogălniceanu."

România are de a aștepta încă mult de la Dânsul. Națiunile care nasc astfel de fii trebuie să se mândrească de ele însele și să spere în bunul lor destin.